

University of Groningen

Onderwijs en Arbeidsmarkt... schieten op bewegende doelen!

Presentatie Seminar OBR Strategie
Schiecentrale, Rotterdam, 3 februari 2011

Prof. dr Jouke van Dijk
Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen
jouke.van.dijk@rug.nl

Rijksuniversiteit Groningen faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie

Datum 3-02-2011 | 2

Trends economie en arbeidsmarkt

- > Stagnerende economische groei: kredietcrisis
- > Krimp/vergrijzing: beroepsbevolking neemt af
- > Herstructurering: eenvoudige maakindustrie verdwijnt, groei in de dienstensector, vooral zorg
- > Kennisintensivering, innovatie: opleidingsniveau stijgt, maar in Nederland ook 250.000 analfabeten en 1,5 miljoen laaggeletterden
- > Grote dynamiek: flexibeler arbeidsrelaties ↔ zzp-ers, veel part time werk, pendel ↔ wonen
- > Kwalitatieve mismatch vraag en aanbod
- > Nog veel mensen in de WW, WWB en WAO die buiten het arbeidsproces staan

Rijksuniversiteit Groningen

Banengroei 1983-2004

Index = banengroei '83-04 / gemiddelde bevolking 15-65 jaar '83-04

Bron: Deuren, 2006

Rijksuniversiteit Groningen faculteit wetenschap

Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen 1995-2007

(per 1000 inwoners van 15-65 jaar)

Bron: Deuren, 2006

Rijksuniversiteit Groningen faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie

Opleidingsindex inwoners 15-64 jaar

Donkerrood: > 2,4
Donkerblauw < 1,6

Bron: Pau/Louter, 2010
Index 1-5

Rijksuniversiteit Groningen faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie

Datum 3-02-2011 | 6

Overzicht

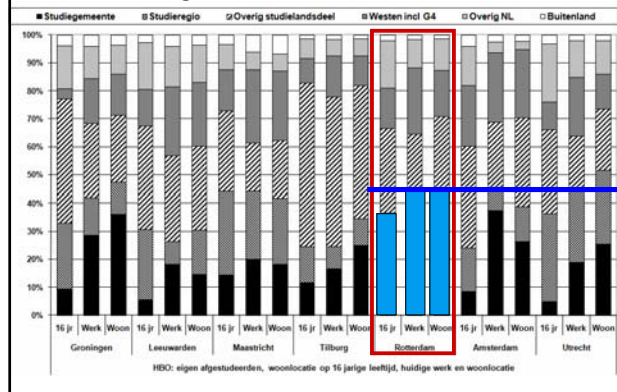
- > Onderwijs en Arbeidsmarkt Rotterdam: meer lager opgeleiden, minder kenniswerkers en meer industrie: is dat erg?
- > Onderzoek:
- > Braindrain of Braingain
- > Sociale Stijging: hoger en lager opgeleiden
- > Presentatie is gebaseerd op onderzoek uitgevoerd FRW/RUG en NICIS i.s.m. Gemeenten Eindhoven, Emmen, Groningen, Heerlen, Helmond, Leeuwarden, Maastricht, Rotterdam en Tilburg door de onderzoekers Lourens Broersma, Arjen Edzes, Viktor Venhorst en Jouke van Dijk

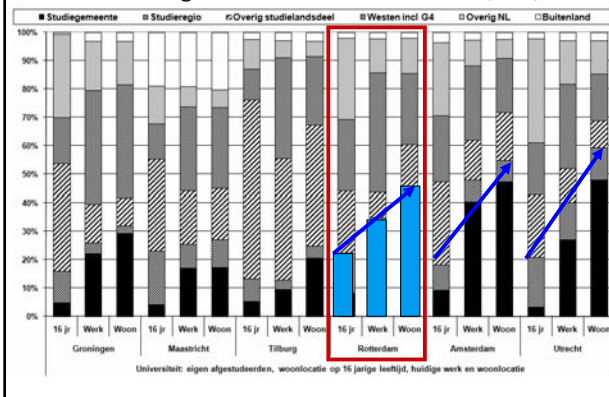
Heeft Rotterdam last van braindrain?

- > Waar komen de studenten vandaan en waar gaan ze na het afstuderen wonen en werken?
- > Waar komen de startende werknemers met een HBO of WO opleiding vandaan?

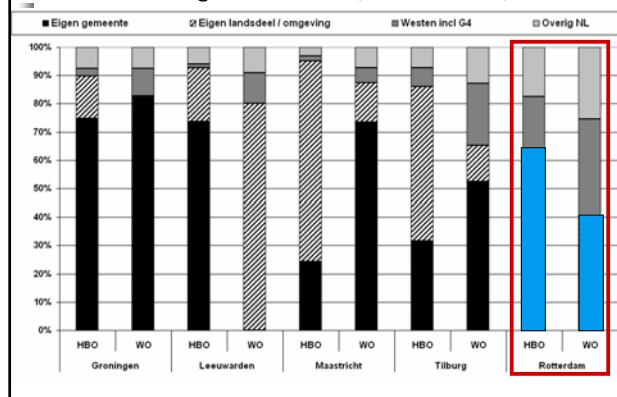
Eigen afgestudeerden: woonlocatie 16jr, huidige werk- en woonlocatie (HBO)

Eigen afgestudeerden: woonlocatie 16jr, huidige werk- en woonlocatie (WO)

Starters op de arbeidsmarkt: waar hebben ze gestudeerd? (HBO en WO)

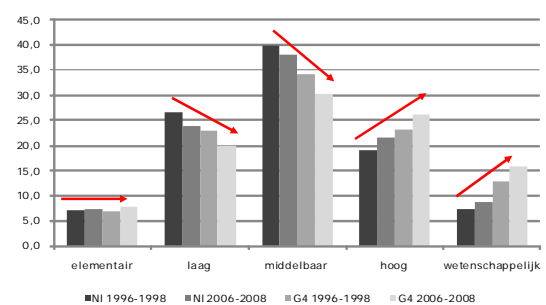

Conclusies

- > Rotterdam trekt studenten uit de regio en die blijven er vaak ook werken en nog vaker ook wonen: **geen braindrain op gemeentelijk en regionaal niveau!**
- > Van de WO studenten houden Utrecht en Amsterdam iets meer vast, maar verschil is gering
- > Rotterdam importeert van elders vooral afgestudeerden in technische richtingen
- > De eigen afgestudeerden hebben een iets hoger cijfer dan de import: de besten blijven
- > In Rotterdam zijn veel allochtone studenten en er worden ook veel allochtonen aangetrokken van elders

Ontwikkeling van beroepenstructuur

 rijksuniversiteit
 groningen / faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie
 Datum 3-02-2011 | 13

Sociale Stijging: profiteren lager opgeleiden van hoger opgeleiden?

- > Zou kunnen door:
 - > Complementariteit banen hoger en lager opgeleiden: arbeidsdeling
 - > Kennistransfer binnen bedrijven door samenwerking hoog en laag opgeleiden
 - > Consumptie effecten
 - > Hogere totale groei werkgelegenheid door betere concurrentiepositie
- > Analyse met individuele data: effect van opleiding op loon / arbeidsproductiviteit

 rijksuniversiteit
 groningen / faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie
 Datum 3-02-2011 | 14

Scholing loont voor individu, bedrijf en regio via diverse mechanismen

- > Alle werknemers:
 - > Rendement scholing individu: 8%
 - > Indirect rendement (spillovers): 5%
 - > Waarvan:
 - > Scholingsnivo Bedrijf: 1,1%
 - > Scholingsnivo Regio: 0,4%
 - > Consumptie effect: 3,5%

 rijksuniversiteit
 groningen / faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie
 Datum 3-02-2011 | 15

Profiteren laag opgeleiden van hoog opgeleiden?

- > Lager opgeleiden/elementaire banen:
 - > Rendement scholing individu: 2 - 3,5%
 - > Indirect rendement (spillover): 4 - 6%
- > Indirect > individueel voor lager opgeleiden!!
 - > Waarvan:
 - > Scholingsnivo Bedrijf: 1 - 2%
 - > Scholingsnivo Regio: 0,5%
 - > Consumptie effect: 2,5 - 5%
 - > Mix hoger en lager opgeleiden binnen bedrijf: 5 - 7%

 rijksuniversiteit
 groningen / faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie
 Datum 3-02-2011 | 16

Conclusies

- > Opleiding cruciaal voor de arbeidsmarktpositie.
- > Er zijn positieve productie spillovers op bedrijfs- en regio nivo, regionale consumptie-effect is groter.
- > Voor lager opgeleiden zijn er grotere productie spillovers op bedrijfsnivo en niet meer op regionaal nivo. Het consumptieeffect blijft positief voor lager opgeleiden.
- > De combinatie van hoger en lager opgeleiden binnen hetzelfde bedrijf is profijtelijk voor elementaire/-lagere banen in administratieve, zorg, commerciële en creatieve banen. Niet voor technische banen.
- > Spillovers op bedrijfsniveau verschillen per sector, beroepsklasse/beroep en per stad/regio: maatwerk!

 rijksuniversiteit
 groningen / faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie
 Datum 3-02-2011 | 17

Welk beleid hoort hierbij?

- > Nog meer hoger opgeleiden aantrekken voor werken en wonen
- > Opleiding en Levens Lang Leren zijn cruciaal in de keten Informatie → Kennis → Innovatie zowel bij het initiëren als de uitvoering en voor alle opleidingsnivo's
- > Niet de regio of de agglomeratie, maar mensen en bedrijven zijn de voornaamste actoren: maar over hoe dat precies werkt op micro-nivo weten we nog niet zo veel

> Maar wie moet wat doen?

ROC brochure:

'De leerling is onze klant, niet het bedrijfsleven'
 Een beroepsopleiding is geen bedrijfsopleiding!

rijksuniversiteit groningen / faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie
 Datum: 3-02-2011 | 19

**Structuur Economie en Arbeidsmarkt:
 Rotterdam ≠ Amsterdam**
 Dan moet je niet hetzelfde willen en/of doen
 → place - based maatwerk nodig!

rijksuniversiteit groningen / faculteit ruimtelijke wetenschappen / economische geografie
 Datum: 3-02-2011 | 20

Beleidsaanbevelingen

- > Voldoende kennis over aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt? Nee
- > Kan dat beter? Ja, maar in zeer beperkte mate: **het blijf schieten op bewegende doelen!**
- > Verwachtingen: een beroepsopleiding is geen bedrijfsopleiding!
- > Beter een 'verkeerde' opleiding dan voortijdig schoolverlater!
- > Hebben bedrijven echt een probleem? En zo ja, weten ze dat en doen ze er ook zelf wat aan?
- > **Vier O's: Ondernemers, Onderwijs, Overheid en Ouders hebben eigen verantwoordelijkheden. Werk samen op praktische punten, maar blijf niet steken in platforms, task-forces, convenanten, etc.**

rijksuniversiteit groningen

Onderwijs en Arbeidsmarkt... schieten op bewegende doelen!

Presentatie Seminar OBR Strategie Schiecentrale,
 Rotterdam, 3 februari 2011

Prof. dr Jouke van Dijk
 Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse
 Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
 Rijksuniversiteit Groningen
jouke.van.dijk@rug.nl